

MA
39.752

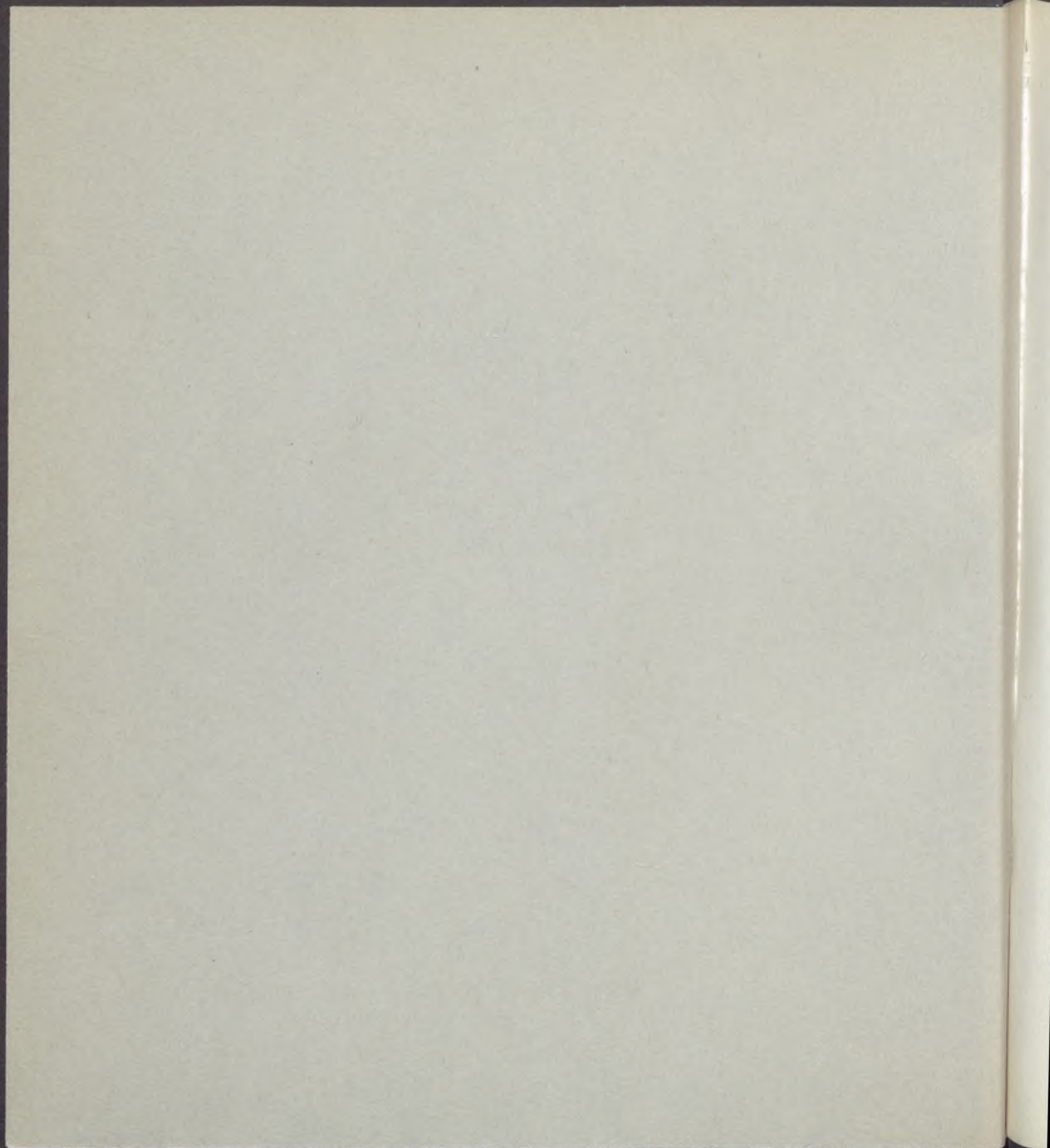
FORDÍTOTT POHÁR

GYÖRI LÁSZLÓ

GYŐRI LÁSZLÓ
Fordított pohár

GYÖRI LÁSZLÓ

FORDÍTOTT POHÁR
FORDÍTOTT POHÁR

NAPKÚT KIADÓ
BUDAPEST, 2016

A kötet megjelenését támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap

© Győri László, 2016

© Napkút Kiadó, 2016

© Fotó: Molnár Icsu István

NA 39.752

2016.

EGY NYÁRI DÉLUTÁN MARADÉKAI

A súlyos kert karéjában
egy viharlámpa éled
olyan lapos lánggal,
akár a falevél.

A nehéz fák alatt
egy kimustrált szekeret
húznak a virágok
egy elfelejtett úton.

A fák lombja sűrű és komoly,
a lomha hintaágy
súlyosan nekilódul,
s elalszik, mire visszatér.

A kert üres tányérján
nevetés maradéka,
egy félrebillent kanál,
egy lerágott szenvedés.

A zöld kert asztalán
érintetlenül
egy pohár sírás,
amelyet nem ittunk ki.

A KAPU

Álomba esni a végtelen mezőkön?
Nem kérek belőle, a búzát sohase köszöntöm,
elmegyek innen, de muszáj visszanéznem,
noha kirepülnék, fuldoklom benne, mint a mézben,
ragacsos a szárnyam, ragacsos a testem, a lelkem,
a mézből kicsípni szinte már lehetetlen,
lebegő karéjon új mézet csak nagyritkán ha látok,
megrögzött szemembe új ideg hiába sóvárog,
ragacsos sorokban jönnek a régi időből a versek,
ikráik súlyosak, a rímek a mélyükre süllyednek,
mit látok, ha nézek, mit ha fölpillantok,
csak tejjé istenült Héra-tőgyű barmot,
miért kapnék tőlük ismét új erőre,
a kapun kidőlnek, s ballagnak lassan ki a legelőre,
az idő keskenyül, alig férnek már ki rajta,
újat kellene szabni, de nincs, aki leszabja,
korhadó tetején merengnek lovagló ülésben,
kifelé? befelé? és most van-e vagy régen?
kizuhan a kapu, lassan kidönti alólam
az, aki csukta, az, aki voltam, hogyha voltam.

A DAJKA

A dajka melle már bealkonyodott
A dajka szája már vékonyan konok
Bokája a karcsú megvastagodott
Csipője szép napja holdra változott

Ajka mely olyan fényesen ragyogott
Hogy irigyelték a többi asszonyok
Ma sötétlő gödör hogyha mosolyog
Sorvadó ínyéből kihullott a fog

8

Ajkán az ének imára változott
Látogatja most gyakran a templomot
Az Isten az ura férje már halott
És már csak Istentől várja a pofont

A bőség forrása mint a zuhatag
Adott adott de régesrég elakadt
Szólt az idő szólt hogy kiszikkasztalak
És a kettős kút örökre elapadt

Az a két kút amely édesen eredt
Elzárta már a mélyben az ereket
Melléről leszakadt akit etetett
Akit itatott a kisdéd a gyerek

A hű dajka melle tejjel szoptatott
A dajka hű melle most már nem csobog
A dajka hű ajka lágy volt altatott
A dajka hű szája kővé változott

A csecsemő ma már nem emlékezik
A csecsemő ma riadtan hánytorg
Mellén a csecsemő nem sütkérezik
Sötétben éhesen szomjasan forog

A dajka másik hazába távozott
Abba ahonnan eljőve származott
Jobbat remélt és remélem jót kapott
Dajkát aki altat mint ő altatott

LAKODALOM

Kondérban fő az állkapocs,
bugyborékol az abalé,
kutya vonyít, a holt Maros
lopakodik az ól elé.

Kutya vonyít a csontokért,
szűköl a kutya és vonyít,
Maros vize, a bugyborék,
pőfög sötétén, itt fenyít.

Vén András kezében kalács,
majszolja, rágja éheért,
a keze reszket, ókulás,
tocsog a vízben, ennyit ér.

Butykos kezében, a gége
nagyokat nyel és hallani,
roppan a káva, a gyöngé
deszka beroppan odaki.

Zúdul a víz, a holt Maros
zúdul, akár a trágyalé,
múltakon át, az udvaron,
bakancsok nyomán, kráterén.

Kié lesz este az első,
a nagy, a menyasszonyi tánc?
Kit illet meg az a tűzkő,
a kova, a szikra, a láng?

Nyílik az ajtó, havasan
iramlik a kutyákon át
András, a bátyó, urasan,
a lomha, nagy árnyú kulák.

11

A lámpa elalszik, András,
vén András tanyája sötét,
ijed a nőkön a nyaklánc,
rebben és elejt a cseléd.

Vén András tanyája fakó,
elalszik, őmaga boros.
Tajtékjával a holt folyó
özönlik, árad a Maros.

A RÉSZLETEK IDEJE

A részletek az egyre fontosabbak,
az egészen túli, az egészen belüli részletek.

Egész nap dolgozott, foglalatoskodott,
valamivel kitöltötte mindig az idejét.
Mint utólag összetoldozom tevés-vevéseit,
a tyúkokkal ébredt,
kieresztette az udvarra őket, magot szórt eléjük,
felsöpört, reggelit készített
a későn ébredő férjnek, apámnak,
aki késő éjjelig
a galambversenyek eredményeit összegezte.
Boltba ment kenyérért, piacra alkudozni.
Mégfőzött, elmosogatott,
délután is akadt egy-két tennivaló,
a mosógépbe gyömöszölte a szennyest,
s ha lejárt, a centrifugában tekerte szárazra,
adagonként, amennyi egyszerre belefért
abba a régifajta ugráló kecskébe.

A tiszta ruhát facsipeszbe fogta
a hosszú folyosó téglaszlopaira
kötözött drótszálon,
amely mindig túlontúl meghajolt,
emiatt évente újra ki kellett feszíteni.

Évente újra meg újra az idő szálait.

ABLAKDESZKA

Keskeny ablakdeszkán írtam a leckét, a könyök
lenyomta a füzet alját, a papír lepöndörödött.
Egy könyöknyi helyen éltem, írtam a leckéimet,
csak itt volt világos, fényt csak itt kaptam némileg.
Az asztal a konyha mélyén állt, a konyhaasztalon
anyám szorgoskodott lámpafénynél, a két szorgalom
így vált el egymástól, én írok, ő pedig főzni kezd,
már susstorogni hallom a sparhelton a levest,
délután, ha ki tudja, merre van,
talán az udvaron, én a konyhában egymagam
vagyok, írom, írom a leckét, a tintásüveg
jobb oldalt áll, mártogatom bele a tollhegyet,
az irkára könyöklök, amely lepöndörödik,
észre se veszem, hogy csúnyán pöndörödik,
csak a tanító bácsi fogja észrevenni majd
egy nap – kezében az irka, forgatja – a bajt.
– Mi ez a füzet, mi ez a rongy?
A válaszon aztán hosszasan, komoran elborong.
És megsimogatja akkor a fejem.
S én írok tovább a deszkán, régi helyemen.
Annyira amennyire vigyázok ezután, óvatos

kézzel írok, de meghajlik mégis a papiros,
a deszka nem lesz eztán se szélesebb, eztán
is könyöknyi hely akad csak a deszkán,
a füzet ezután is egyre pöndörödik,
az este behajol, utolsó fénye rám pöndörödik,
a lecke elkészül, és vagy ötöst kapok rá,
vagy négyest, de lehet, hogy hármast tesz komorrá,
a történet vége nem annyira szép,
amint kanyarulnak könyvben a mesék,
hogya a kisgyerek, aki ablakdeszkán
ír, legeszesebb az egész palettán,
túltesz az osztályon, azokon, akik asztalon
írnak, bent a szobában, egy széles asztalon,
a füzetük pedig tetszetős, egyenes,
hibátlan, gyönyörű, nem, ilyet ne keress
ebben a versben, és nincs benne keresztfa,
mártírium, csak deszka, csak egy ablakdeszka.

AZ UTOLSÓ SZÁL

Veri a port a földön a kombájn.
Hát aratnak megint.
Egyetlen ember ad túl a dolgán,
hordja a régi kint.

Hát aratnak és csépelnek ismét.
A gép egyetlenegy.
Kézzel arattunk, öles nevetség,
hogy hármunk szenvedett.

16

Most csak egy gép, egy ember a földön.
Egy csépel, egy arat,
hogy a búza, a mag özönöljön,
és dől is már a mag.

Az aratás most egyetlen egység,
egyéb szó kellene,
nem az aratás kell, hogy kivetsszék
kettőzött jelleme.

Harmattal jöttünk. Virradattal.
Még üres a határ.
Akkor enged, hajlik, mint a hajnal,
a kényes búzaszár.

Kötelet fonni a dúlt kévéknek.
Az a kévekötel!
Illesztette (csak jól!) a két véget
a fölkent szenvedély.

Estig, estig, estig, örökre napestig.
Rekkenő, hév napon.
És a szóttas egyszerre kifeslik,
a hús hold fénybe von.

„Ezt kerestem, az utolsó szálát!” –
hallom apám szavát.
Mit arattunk? Hulló gabonánkat,
hogyan élünk legalább.

SZÁRAZÉR

Iszapot hord a Szárazér,
ha mozdul egyáltalán
valami vízszerű telér
egy-egy jó eső után.

A tanyák között kanyarog.
Talán Érmindszent felé.
Úgy vonszolja az iszapot,
mintha megbiccentené.

18

Furcsa árok a Szárazér!
Furcsa víz az Óceán.
Az az Ér mire odaér,
már a habokban sincs talán.

Nem volt sehol a Szárazér
a tenger vizeiben.
Hiába néztem, láttam én,
hogy csapkod elevenen,

halott voltam a partokon,
csak vendég, holt idegen.
Látta a szemem szárazon,
és csak nézte a szemem.

Elértem hát az Óceánt,
de maradt a Szárazér.
Szárazabb, mint a kővilág,
s keserűbb a semminél.

EGY ÉNEKÓRA EMLÉKÉRE

*Volt nekem egy kecském,
tudod-e,
kertbe rekesztettem,
tudod-e,
megette a farkas,
tudod-e,
csak a szarvát hagyta,
látod-e?*

Szolmizálnom kellett,
ezt a dalt,
mutogatnom illet
azt a bajt.
Dó-re-mi-fá-szó-lá
kuszalék
így tette pokollá,
ami szép.

A mélység-magasság
viszonya
bennem összezagyvált
pocsolya.

Hallottam magamban,
ami jó,
tisztán, jó alakban
szólt a *dó*,
de mire kiáradt
az a *dó*,
lett belőle más hang,
dóra szó.
Izzadozva jött-ment
hangra hang,
de valami közben
elmaradt.

Teremtés előtti
rossz anyag
voltam, néma, földi
sáragyag;
teremtetlen, hitvány
semmiség,
aki várja, bízván,
istenét.
Vártam és teremtett
cudarul,
úgy, hogy kirekesztett

oda, túl,
ahol a farkas jár
nyomomon,
s fölfal ez a barbár
pentaton.

De egyszer Csajkovszkij,
az a moll!
Érzem, és hallom, mily
lágy, komoly.

Harmóniát hallok
legbelül,
noha nem tudom, hogy
mint vetül.
Nem az énekóra,
nem a *fisz*,
az összhang folyója
ami visz.
Nem a *dó*, a farkas,
hanem a
lélekben hatalmas
muzsika.

A KORHADÓ MOSOLY

A régi képen három gimnazista.
Egy vastag tölgyfaágot fognak át,
lábuk szétvetve lógnak mosolyintva,
mi több, nevetve, baljósan nevetve.
De hogy mi jó van odafönn az ág
karján csüngeni, és nevetni csak egyre,
maguk se tudják, egyre csak nevetnek.
Ott csüngenek hárman már mindörökre,
lenevetnek a lencsébe, a rögre,
amely majd egyszer rájuk súlyosul.
Kettő halott már. Holtukon nevetnek?
És én meg min? Hogy az ág letörik,
a fa kidől, mert túl nehéz a súly?
Elém kerül a régi nevetés,
a korhadó mosoly az arcokon,
de mögötte már ott a recsegés.

KIROJTOZOTT VÉGEK

– Bolond lány volt, mit szerettél rajta?
Így szólt barátom, amikor hosszú évek múlva
egyszer szóba hoztam a „bolond lányt”.
Ez a megjegyzés roppantul bosszantott,
mert eszerint nagyon ostoba voltam,
és ki szereti, ha ostobának tartják?
Lássuk, mi történt, hogy is volt vele?
Kellett valakit szeretni tizennyolc évesen,
s mert ő úgy tett, mintha vonzódna hozzám,
amikor a moziban ültünk, s megfogtam a kezét,
nem húzta vissza, s én ebből a jelből
azt olvastam ki, hogy egyszer nem csak a kezét foghatom,
emiatt rögeszmémé vált,
hogy lesz miért hadakoznom,
amiből aztán mégsem lett semmi,
ő soha többé nem adott jelet,
én azonban konokul egyre hittem,
hogy egyszer, ha kitartok, fogunk csókolózni,
s rá a szeretkezés is elkövetkezik,
mert hiszen a célból akartam szeretni,
mi másért olyan fiatalon,

de hiába hittem, nem történt már semmi.
Évek teltek, s még mindig őt szerettem,
aztán végtelen, hosszú négy év után,
amikor egy este elbúcsúztam tőle,
ki akartam csikarni tőle a szerelmet,
eljött a testi cselekvés ideje,
nem mondom, jó soká, szokatlanul soká,
átöleltem és megcsókoltam a sötét lépcsóházban.
A szája hideg volt, testhőmérsékletű,
egykedvűen állta,
ahogy nyomkodtam a számmal,
nem lökött el, de a csókszerűséget nem is viszonzotta,
elengedtem hát és végtelen üresen
szálltam föl akkor a villamosra,
az eltékozolt évek jártak a fejemben,
miért nem próbáltam előbb
a végére járni, hogy időben megtudjam,
hogy mi van közöttünk, mire hajlik mégis?
Fölösleges leveleket írogattam neki,
ahelyett, hogy a testét bírtam volna szóra.
Gyűlölni kezdtem, de az együtt töltött évek
hirtelen véget értek,
egyetemi tanulmányainkat mindketten befejeztük,
ő vidékre költözött, de időnként hallottam még róla.

Férjhez ment, két lányt szült, és elhízott, így beszéltek.
Majdnem ötven évre rá találkozót szerveztem
a régieknek, akikkel együtt jártam ugyanarra a szakra.
Interneten megtaláltam a bátyja címét,
nem is túl nehezen, mert ritka nevük volt,
és kaptam is rá választ: a húgocskám – így írta –
meghalt rákban negyvenkilenc évesen,
meghalt a húgocskám, és meghalt a férje is,
a lányait én vettem magamhoz.
Pedig hogy készültem rá, hogy találkozzam vele!
Be akartam olvasni neki cudarul, gonoszul?
Szemére hányni, hogy mit csinált?
Nem, dehogyis, csak némi oknyomozást szerettem volna
végbevinni, hiszen személyes történelmem egy kis része volt,
csak kifaggatni, hogy mit látott bennem,
ki voltam akkor, milyen szereplője voltam azidőtájt
a saját életemnek?
El akartam simítani a történetet egyszer s mindenkorra,
és erre elrontja, örökre, végtelen.
A szálat nem tudtam elkötözni,
fiatal éveimnek ez a mozzanata
kirojtzott végekkel lóg bele a szélbe.

A VÁROS RÉSZ ÖSSZES LÁNYAI

A városrész lányokkal volt tele,
szemüveges, kék szemű lányokkal,
egy-egy foguk kissé csorba volt elől,
kissé csorba és kissé vak.
Bószén cigarettáztak,
s ha tövig fogyasztották,
ujjuk hegyével pöckölték messzire.

Kiáltottak az éjszakában:

– Hol a Krisztiánium?

27

Eszükbe jutott részegen az Isten?

Hol volt, hol volt az a templom?

Lennie kellett valahol, kellett lennie.

A lányoknak is kellett lenniük,
ha tudok róluk még annyi év után is.

A vasútállomáson laktak
egy keserű családban
szolgálati lakásuk mélyén,
amely örökké vonattól csattogott.
Szerettem őket,

de ők megtagadták tőlem
a nyersséget, a test ételét-italát.
A napsütéses kerthelyiségben,
a kora őszben, hulltak a falevelek,
a lusta poharakba egy-egy lebillegett.
És fájdalmában mind-mind elrepedt.
Ez a délután volt az utolsó esély.

A kora őszre benyomult a tél,
s a vastag hóban vonatra szálltak
a városrész összes lányai.
Nem láttam őket soha többé,
tüdőrákban haltak meg fiatalon.
A túlvilágtól kissé áttetsző alakban,
kissé finomítva élnek,
átestek a Gyár technológiáján.

A lelkükből most szíjat hasítanék,
de a bosszúálló angyal
fejcsóválva, rosszállólag rám teszi a kezét.

DICSŐSÉG

Egy német juhászkutya élt még a szobában,
egy jámbor cerberus, a nő egyedüli
társa, megbántott lelkek, egymás ikrei
a kívülre jutottak árva táborában.

Ilyen fenevad volt az őre kiskorában,
s ilyet dédelget most, egy ilyen vérebet?
De a farkaskutya szelíden rálesett,
s fejét a földre nyújtva elmerült magában.

29

Karján egy halhatatlan, örök tetoválás
másolta lassan a karomra bélyegét;
halhatatlanságba így vitt a mélysötét,
ha nincs megbocsátás, ha így van megbocsátás.

Trismegistos! Háromszor dicsőbb, mint a Sátán.
Háromszor dicsőbb. És csöndesen elaludt.
Alkalmak Istene, aki összehozni tud,
majd virrasztasz-e éjjel a nő álma láttán?

A múlhatatlan árnyék, a fekete démon
a szobába kúszott, és én a diadémon,
a fejéken babráltam, rőt vörös haján.

Gyönyörű Medúzám! De tudtam, illanékony
órában lankadunk, hiába nyújtánám,
eltűnik minden perc, a pír, a folt, a vérnyom.

ELTŰNÉS

Ha nincs sehol a hosszú tél után
egy drapp, egy bizonyos nyári nadrág,
amelyet gonddal hajtogatott össze,
s rakott el a szekrénybe valahol,
kétségbeesik, hogy elveszett.
Mindent föltúr, a létrára mászik,
fiókot húzkod, bőröndöt nyitogat,
méreg önti el, a düh úgy izzik benne,
hogy napokig ennek a dühnek él.
Kétségbeesik, egyre-egyre azt kérdezi csak:
de hát hol van, de hát hol lehet?
Ha érzelem, hogy harag indul bennünk,
hát ez a düh, ez a kétségbeesés
látni valóan érzelem.
Amíg a nadrág elő nem kerül,
képtelenség csitítani bárhogy, bármivel.
Föl-alá járkál, a helyét nem leli,
újra meg újra a szekrénynek esik.
Mekkora fölnyúlt, kiterjedt érzelem!

Egy bizonyos drapp nyári nadrág
hevesre forralja, dúl-fúl napokig.

Hol van? De hát hol van az a test,
amely női volt, nyarat hordozott?
Egy bizonyos női test hová tűnt?
Egy bizonyos női test hova lett?

SZÜLÉSZETI OSZTÁLY

Vadak, barmok, önzők a férfiak.
Jobban várják az újszülöttnél
azt, hogy újra a nőhöz bújjanak.
Nekik a kórház az a röptér,
ahonnan a szerető hazalandol.
A szülészeti osztályon
erről beszélnek a nők.

Rettegnek hazamenni.
Vadak, barmok, önzők a férfiak.
Amit az asszony tud adni csak,
amiatt
várják sóvárogva őket –
ahogy a nők egymás közt beszélnek.

De mit nem adnának a terméketlenek
egyetlen olyan férfiért,
aki teherbe ejtené őket csak egyetlen egyszer!
Boldogan elviselnék a féktelen önzést,
a sok-sok éjszaka fáradalmait,
esetleg a gyönyört, amely velejár.

A MÁSODIK JÉZUS

– Vadak, barmok, önzők a férfiak.
Jobban várják az újszülöttnél
azt, hogy megint ágyukba csaljanak.
Nekik a szülőszoba röptér,
ahonnan a szerető hazalandol.

És véget ér végre a karambol,
a közbejött eset,
a kínos, a hosszú böjtnek végre vége lesz,
Mária üdvözli a sóvár Józsefet.

34

Egy év és Mária bevallja az Angyalt,
József rohan, az angyalt keresi,
számon kér, az angyal földre vágja,
és József, a megbántott szerelmes
fanyar lélekkel fürdet, főzi a pelenkát,
s magába mossa, hogy eltüntetni sejtse
a nem múltó sérelem komor gyötrelmeit.
Az angyal ólálkodik Mária körül,
de József, a megsebzett barom, az egoista vad,
minden éjszaka üdvözli Máriát
egy második Jézusért.

ÁTIRATOK

Sötét

Nagy tócsákban áll a földön a gyertyaszál,
pille ragad a fénybe, kései szentjánosbogár,
erre a fényre, erre a lángra üssön a vak homály,
óriási darabokban málljon a falakról a sötét,
nagy foltokban hulljon az éjszaka,
látatok elé szakadjon óriás darabokban a sötét,
ó, emberek, a sötét, a sötét!

35

Tányércserepezők

Mi ép volt, szép volt és egész,
mára már olyan gyülevész,
sehol egy boldog, régi rész.
Hajít és megretten a kéz,
csörömpöl szívünkben a tányér.

Szétzúzva sötétén a tál.
Talpunk alatt a tört cserép
csikordul, s aki rajta jár

az is bicegve, zúzva lép.
Eltört elme, korai halál
árnyában áll a konyhakő,
a sír, és minden, ami ráfér.

Egyetlen élet

Három sort ajánlok, korántsem bölcsen,
előzménytelen:

*„... nem könnyíti halálunk percre sem,
sőt az, csak az! – tetemre-híva – büntet:
tönkretettük egyetlen életünket.”*

S három sort magamból folytatásul:

Válassz te is hát: kell-e tönkretétel
pokolin bár vagy békességesen?
Aki tűr, él az örök életével.

SZÁRADJ ÉS BÍZZ!

Száradj és bízz! – mondom, miközben
fölrakom a ruhát.
Minél előbb, mert sürgetően
szükségem volna rád.

Illantsd a magad rejtekéből,
ami még megmaradt,
de amely máris kifelé tör,
a buzgó titkokat.

Bizakodom a tisztulásban,
a végső most jön el,
amikor fölraklak a házban,
és a szál fölemel.

A fregoli az a magasság,
ahol száradni fogsz,
az ablak nyitva, jár a passzát,
és elillan a rossz.

Kevés időnk van, igyekezzél,
maholnap utazunk.
Előbbre való mi a testnél?
Szikkadj, te kis hazug!

HAJTOGATÁS

Végül a hajtogatás,
a ruhaösszerakás
munka, de ne arra nézd,
ami ér, jobban emészt.

Se pénzem, se kavicsom,
oda a Paradicsom.
Vásznakat ont a takács,
kard űz: a hajtogatás.

39

Volnék csak ügyes, okos,
bank ura, milliomos,
nem aki könyveiért
nem lát csak mennyei bért,

nem éri földi forint,
zoknit hát ő sodorint,
lenne csak pénze elég,
sodorná földi cseléd,

írna oly valamiről,
amitől járna elől,
de bűne újra kitör,
szívében régi a tör,

jobb tehát hagyni, legyen
a szívben az, ami benn
van a szívben, jöhet a
régi hű tematika:

a napi kis cselekedet
árnyékán nőve a szebb,
az érthető, fogható
valóság, a nagy való,

az örök realitás,
a vaskos kalamitás,
mely örökké visszatér,
mint kín és mint szenvedély.

Jöjjön a köznapis tett
festménye, járjon ecset:
fesse, hogy lóg a ruha,
s nézze a rímek ura:

a rengeteg kötélre ült
illatos fehérneműt
karomba gyűjtöm, ma már
nincs padlás, fűzfakosár.

A kazal akkora, hogy
szinte már földre potyog,
néha egy ruhadarab
olykor a fűbe harap,

egy fél zokni leesik,
majdnemhogy el is veszik,
lehajlok, úgy kutatom,
hol van a párja vajon?

Ha ejtek, én ejtek el,
de végül mind összekel,
jó is, mert páros a láb,
s két lábon áll a világ.

Minden ősi mozdulat
mélyén ott jár a tudat,
rejtve, de tőle finom
minden az ujjaimon.

Mintha volna tetszhalott,
de tud, bárha nem tudok,
öntudatlan jár a kéz,
észrevétlenül az ész.

Szépség, rend és tisztaság
minden ruha, minden ágy.
Hajtogatva megjelent
örök nyugtával a rend.

VASALÁS

Lábamnál görbe zsinór
Bújik a deszka alól,
Hozza az energiát
Időkön, tereken át.

Azt a régi vasalást,
Mikor anyám keze járt
A vásznon, a lepedőn,
Túl a téren, az időn.

Ha vasalok, ő vasal,
Csakhogy meghalt, itt a baj,
Az a gond, a sír alatt
Szítja már a parazsat.

Mennyit kínlódott szegény,
Mire fölizzott a szén!
Tüdejében a zilált
Levegő halálra vált.

A rég halott folyosón
Lóbált a vén vasalón.
Vasalok, a mozdulat,
Az a régi megmaradt.

Vasalt, vasalt, mángorolt,
Nyújtott, húzott, fölsodort.
A kőlap, ami rajta van,
Végleg kivasalva van.

Múlunk, jön-megy őszre ősz,
S leszek vele egyidős.
Utolérem, lépteink
Hangja egy ütemre ring.

Ha vasalok, ő vasal,
Mint anyámé, jár a kar.
Úgy simul a blúz megint,
Ahogy kezétől az ing.

A vas heves, fogy a domb,
Nő a másik oldalon.
Nő az emlék, hegymagas
Árnyékokat húz a vas.

FŰRÉSZPOR A KERTBEN

Fűrészeltünk, láncfűrészszel,
halomba gyűlt a fűrészpor a fűben.
A fahasábok előbb nagy viszályban álltak,
egymásba fulladtak, ahogy hömpölyögtek,
ahogy lezuhantak,
ahogy sebtében arrébb hajigáltuk őket.

Néhány nappal később eltűnt a rendetlenség,
a hasábok sárga végei
az eresz alatt egymás mellé illeszkedtek sorban,
helyükön újra kiderült a fű,
csak a fűrészpor nyomta változatlanul.

Nagyját, a dombot, vödörkbe húzva
a komposzt ketrecébe öntöttem bele,
kitört (még erőtlenül) a napfényre a fű,
de még fűrészporral volt a gyökereknél
egyenetlenül tele.

A fűben fűrészpor, a fűrészporban fű,
rendetlen folt a kertben, tisztátalan.
Hogy sérti a szemem, könnyel nézitek,
testvérek vagytok, egymásban tűntök el.

GONDVISELÉS

Keresi, kutatja,
hol van a tegnapi mag,
s én, madarak atyja,
hozom az új magokat.

De mi vagyok? Isten?
Isteni gondviselés?
Nem vet soha, ingyen
jut neki mégis a kész.

Isten megteremti,
mert jó, a madarait,
köti, nem ereszti,
örzőjük egyre nekik.

Lenge fonalával
a végső pillanatig
édes hurkon által
fogja a madarait.

Etetgetem őket,
minden mag új haladék,
a látványért főleg,
nem értük, önmagamért.

A HANGYA VONULÁSA

Nem hívott senki, hogy gyere,
mégis itt teremtél,
jössz-mész, gyüszmékelsz idebe
a konyhaszögleteknél,

egyre, mindegyre seregelsz,
egyre többen vagytok,
egyre nő bennetek a mersz,
ahogy előre haladtok.

Egy résen bújzatok elő,
a rés láthatatlan,
csupán a képzelőerő
látja a falakban.

Örülök, hogy a fajotok
nincs kipusztulófélben,
még a lelkem is mosolyog,
ha jártok az edényen.

Dicsérnivaló szorgalom
a fajfönntartás végett
naponta fönn az asztalon
belepni az ételt.

Edényen, asztalon, ételen,
túl minden határon.
Küzdeni kezd az értelem:
ide vagy oda álljon?

Nem vagytok listán még, remek,
hogyan külön, egyedenként
nincs megszabott értéketek,
mert jól ráfizetnék.

Sötétlő Tejút a hangyaút,
a vonuló csillagképek,
akár az égi, ugyanúgy,
rendszer alkotva mendegélnek.

Tapossam el a csillagot?
Tűnődik az elme.
Mérget rá, bűvös illatot,
mielőtt útra kelne!

Eső lesz, végre esni kezd,
a hangya tülekvése,
ez a csillagrend, jót jelent,
a jó előképe.

Szép, de emiatt túrni? Nem!
Jöjjön a revolver!
A többi Istennel rendezem.
Legföljebb agyonver.

TENGERALATTJÁRÓ

Titokban, észrevétlenül
rejtőzik a láthatatlan hangya
mélyen a földben, éberül
várakozik a nagy hadparancsra.

Készül, ha ugyan ellenünk,
az égbolt, a láthatár tövében
a boly, e föld alá merült
leselkedő, tevékenyen tétlen,

52

mozdulatlan, egy helyben őrt álló
ellenséges tengeralattjáró,
amely (fönti morzejel vagy ösztön?)

fenyegető előjelül,
mint a jelenés, fölmerül,
és egyszerre itt terem a földön.

A CIVILIZÁLT ÉN

Tapasztalataim szerint a
vakond civilizált én,
nem réten, a vad szederinda
tövén, hanem a virágén,

a kertben nyomja ki a földet,
az ember közelében
áskál, tűnődik egyre többet
az életen, a léten.

53

– Mi a lét? – kérdezi. – Nem a színen,
ahogy mutatja a látszat.
A lényeket ha kiderítem,
létem is ragyogást kap,

de addig – a vakond így töpreng –
magányban kell élnem,
elvonulva, mint tűnődő szent,
a virágok tövében.

– Sötétben, vakon, halkán, lassan,
teljesen észrevétlen,
tudván, a gondom magasan van,
az ember közelében.

– A gyökerek hálózata ringat,
elmélkedni késztet
minden, ami összefügg, a nyílt vagy
a rejtett vegyületek.

– Rágok a gyökéren, gilisztán,
és egyszerre kiviláglik
a lét értelme olyan tisztán,
hogyan látom a csodáit.

– Ekkor a létem nagyot dobban,
a mély idea koponyámból
kireng a földre nagy csomóban
százszor átgondolt anyagából.

– Azt mondják rá, hogy vakondtúrás,
holott a döbbenetnek
a forrponja, hev, kitódult láz,
a megtestesült eszme rengett.

És én, a civilizálatlan,
az eszméit rosszul értem,
a gondolkodásommal van baj
alapvetően, lényegében.

A döbbenetes vakondtúrást
az én vad létemben, itthon,
a tiszta, jókora megnyugvást
érzéketlenül összetiprom.

RINGANAK A RÓZSÁK

Dúr a vakond, már kész tatárjárás,
ami a kertünkben megesett.
Kíméletlen, pogány egy nép, ádáz,
láthatatlan, bujkáló barbár had.
Nyomában a kert már csupa seb.

Ami tegnap még sima tükör volt,
amelyen borvirág, rózsza, tűzliliom ringott,
és visszatetszett a pázsiton az ég,

56

mára túr, pörsenés, mérges kelevény.
A földben jó nedvek áramlottak eddig,
most mintha nyílhegy tört volna belé,
elgennyedt a kert.

Kitüremlik a föld,
a fű fölé nyújtják áhítatuk jelét.
Lásd, kik vagyunk, lásd, ezek,
hívó lelkek, űzött katakombá nép.

DARÁZS

Csapdába csaltalak, darázs,
a légyfogóba estél.
Hitvány legyek közt mit csinálsz,
erre mit kerestél?

Sajnállok, cifra kis darázs,
de részvétlenül nézem,
ahogy őrzöngve rúgkapálsz
a mézillatú lében,

akár a kerge házi légy, –
őrzöngve, kétségbeesve
taposod a halál vizét,
mely a lét szélére csalt le.

Édes, csalóka illata
eggyé tett a léggyl.
Mohóvá tett a méz szaga.
Mért nem röpkültél el?

Ha hirtelen elkap a víz,
sodor, a mélybe forgat,
az igen, örületbe visz,
a tudat megbomolhat,

de a darázs megőrül-e,
vagy antropomorfizálom?
Neki is egy az élete,
mentené tehát bármi áron.

Érzékelnek érzékszervei,
a lába emiatt kalimpál,
erre ösztönzi, rezgeti
minden kis idegszál.

Nemes vad vagy, szegény darázs,
nem szemtelen légy,
embernek istencsapás,
istennek esztelenség.

Nemes vagy, de én nemesebb
vad vagyok nálad,
elejtettelek, végre, te egy,
s várom a többi társad.

Nemes vad voltál, tisztelet!
Becsülettel döglöttél meg.
Nézem, nézem a tetemed,
és átadom az öröklétnek.

A HERNYÓ

Egész fákat evett meg a hernyó.
És az Úr azt mondotta: – Nem jó!
És rátette a hernyóra tenyerét.
Könnyű volt, de mégis szörnyű a nehezék.

A nagy tenyér
alatt
nem akadt
egy kis falevél,
úgyhogy egyre jobban csikarta az éhség.
Az volt csak a börtön, az irtó mély sötétség,
hogy egyre éhezett.

Már evett
volna bármit,
rákapott volna mindenféle gazra,
a csalánra, a fűre,
de tűrte, de tűrte,
nyálat csorgatni mihaszna,
ha az Úr úgy találja jónak,
hogy bűnhődjön utólag.
A hernyó tehát egyre csak éhezett.
– Az Úr engem ekképpen szeret.

Ő tudja, hogy mint szeressen engem.
Éhezem, de nem enged meghalnom,
mert az Úr megtart, jó tehát nem ennem.
Boldogan megbékélt ebbéli sorsával:
– Ez tehát az Éden,
az Úr megtart engem nagy, szent kegyelmében.

Az Úr meg csak tartotta tenyerét
a hernyón évszázadokig,
el is tölt, eltelt egy-két ezer év,
tartotta, de türelme hirtelen elkopik.
És azt mondotta: – Nem jó!

És mit mondott a hernyó?
– Uram, a kegyelmet köszönöm.
De dolgozni újra? Nem túl nagy öröm.
A munkából vajon mi a hasznom?
És a te hasznod?
A fáidat újra megkopasztom,
a kegyelmet jobb, ha elhalasztod.
– Nem, nem!
Nem hatsz meg ily beszéddel engem,
az örök büntetés a segéllyel felér,
eredj dolgozni, vén kutya, nincs segély.

Lerágtad a fákról a levelet,
most meg örökre ennéd a kenyérem,
hogy élni hagylak a tenyerem
alatt, annyi a büntetésed?
Nem, nincs kegyelem,
lódulj, de jó lesz a fejedbe vésned:
lerághatod ugyan
a fa minden levelét,
elpusztíthatod egyetlen napon,
de ha elszaporodsz, eljön a vég,
összeomlik a fajtád, csak egy-két
utódod érti meg a leckét:
élj, falj, de hagyd meg a fát!

És elszégyellte hirtelen magát:
– Úristen, micsoda közhely!
Takarodj!
Erre a rusnya elmászott valahogy.
Gondolom, örömmel.

IBRAHIM

Ibrahim pasa, nagyvezír,
egy várat ostromolt.
Hogy belekezd, Allah-hoz esd,
imája így, a zord:

– A vár erős, a vár magas,
a védője nagyúr,
nemes ellenfél, jó vitéz,
de ebhitű gyaúr.

– Újhold ül néma fellegen,
óh, Allah, megsegíts,
vesszen, mikorra telitől
roskad a hegygerinc!

Újhold ült néma fellegen,
Ibrahim ostromolt,
a sziklatömb hiába tört,
a hold már telihold.

Ibrahim sátrában dühöng,
kellene hadicsel,
ki az, ki tudna bármi jót,
s egy hang rá így felel:

– Ibrahim, nagyvezír, tudok!
Egy a fülébe súg:
– Ibrahim, nagyvezír, ne itt,
akad egy félreút!

Napáldozat ágyút hozat,
lövet egy új helyen,
a fal kevélyen nyúlik el,
dülledve, mereven.

A falon forrás fakad ott,
csík folyik lefelé,
ár, vastagabb követi,
hetyke vitézeké.

Ibrahim nagyvezír lövet,
egy csíkot eltalál,
csappan alá a sárga lé,
van új emberhalál.

Nap múlik napra, Ibrahim
egyetlen rést lövet,
bizony, árnyékszéken át
sok hős halálba megy.

Ibrahim sátrában dühöng,
kéne jobb hadicsel.
– Ibrahim, nagyvezír, tudok!
És Ibrahim fülel.

– Nagyvezír, a várkapitány,
Uros, a vár ura,
a legbővebbet ő teszi
a vár szikláira.

– A leghosszabbat hegyezi,
várd ki, az az övé,
utána roppan vastaga
durrogva lefelé.

De Ibrahim hiába les,
nem jön a vastaga,
nem illan ki a legnagyobb
várva várt illata.

Elmúlik a székrekedés,
derít egy jó nagyot.
Kútfőn találja Ibrahim.
És telihold ragyog.

Telihold ül a bérceken,
nagy darab telihold,
Ibrahim, a nagy székverő,
így ülte meg a tort.

HÜLT HELYÉN FARKASOKNAK

Hült helyén farkasoknak
nyugtalan szarvasoknak
hangjai hangosodnak
fölszegett bösz fejekkel
üzennek ős jelekkel
forró sziklákat görget
torkuk az esti völgynek
belereccsen a cserfa
hűségre vált a csalfa
a néma temetőnek
kövei beledőlnek

67

A pörölyhöz az üllő
a szarv a szarvhoz illő
agancs agancsra csattan
messze de hangja itt van
a szívben csontjainkban
a lombok elfakulnak
hajnalra fűre hullnak
avarrá ernyed minden
amit én lombnak hittem

Árnnya ernyed a lélek
tövén az esti égnek
árnnya lesz alvilági
vízre száll csónakázni
bár tudja szarvasoknak
hangjai karcosodnak
mégiscsak esd a lélek
alján az esti égnek

A messzi hegytetőnek
bikái egyre bőgneek
húlt helyén farkasoknak
mélyén a vén cseresnek
esengő párt keresnek
holnapi szarvasoknak

az üdő olyan néma
akár a hold karéja
a csöndje leheletnyit
de biztosan növekszik

A csöndtől zeng az erdő
mert övé a jövőendő
a hangok elfakadnak

a falvak nem riadnak
az üdő zeng a zengő

utolsó poharához
hajlik az agg iszákos

SZÉGYEN

Megalázták az oroszlánt,
a szó bármilyen kicsi,
az a kicsi is gyalázza:
a *husi* – a *lóhusi*.

– *Lóhusit* kapott – gügyögte
a nő, aki eteti.
– Így ételgett, s én szégyelltem,
hogyan ilyet mer mondani.

Mintha plüssoroszlán volna,
a szava is csupa plüss,
az a plüss szó nyögdecselve,
álul, hamisan derűs.

A szó alázza, nem az, hogy
olyat marcangol, amit
helyette a tagló üt le,
és úgy fal, hogy etetik,

nem hogy a kőre hajítják
a kivénhedt, rossz gebét,
a lábszárat vagy a májat –
a hitvány szó, ami sért.

Hogyha végleg így adódott,
hogy már idestova csak
holmi vadaskerti látvány,
üssétek azt, aki rab.

És etessétek oroszlánnal
a kerti antilopot,
csonttal, velővel, hússal, vérrel,
rajta is rágjon a fog.

71

Gnú, impala faljon oroszlánt,
erőtlen faljon erőst,
a szavakat is tépje széjjel,
hadd lássam végre a hőst

szemtől-szemben, csak marcangolja
szét a foglyot, a rabot,
minek rab, hogyha nem akarta
enni azt, amit kapott.

Úgy enni, mintha szabad volna.
– Az vagyok. Mi végre fáj
az a rekeszték, az a ketrec,
az a lábszár, az a máj,

az a hitvány, az az egyetlen szó,
amit elszórt valaki
csak úgy, s talán nem is akarta,
de ki bírta mondani.

De mit mondott? Elfelejtettem.
Nem emlékszem, hogy mit is.
Miről beszélt? Az oroszlánról?
Vagy vicc volt? Valami vicc?

Valami fájt, valami kínozott,
valami azóta sért.
Kaptam rajta, és nem tudjátok,
hogy az a szó mit mesélt.

STRÁZSA

Öröme volna legalább!
Mivel a térde nem hajol,
állva szunyókál valahol
Indiában az elefánt.

Igazi strázsza ez a vad,
ahogy ott áll a sűrűben
moccanatlanul, éberen:
azok a fülek, agyarak

soha, sohase alszanak,
ha be is csukódik a szem,
a csontja sem, a füle sem
alszik a sűrű fák alatt.

Libben a füle: recsegés,
agyara moccan: ropogás,
a dzsungel mélye csupa vész,
az ember alja vermet ás.

De kéne valami öröm!
Ez az ízület nélküli
elefánt épp úgy szenved
a poklot, a maga külön

sötétlő űrét, a hiányt,
akár az emberek emitt
városaik és falvaik
mélyén a finomabb magányt.

Választ egy fát, mely tetszenék
hű görcsei-, tüskéivel,
ezután ez a strázsahely
aludni állva, nézni szét.

Leszáll az éj, a rokmadár,
erre a helyre visszajár,
nőhet új erdő, száz határ,
itt alszik ezer éve már.

A GYANÚ DÉLUTÁNJA

A szűk utcákon lépked,
lassú, óvatos fényre vágyik,
nem erre az esztelen zuhogásra,
amely még oda is tágasan leárad,
nem ilyen éles, vad sugarakra,
amely bárkire lesuhint,
mielőtt az amorf bizonyíték
kétes, homályos, görbe térformája
nyugalmi pontján biztosan megállna.

AZONOSSÁG

Kiss Ferinek Bánhidára

Olyan vagyok, mint a többiek.
Jöhet bánat vagy káröröm,
egy szikrát se különbözöm
se ebben, se abban tőletek.

Nem leszek más, amikor kitör
a tereken, a földeken
a gyűlölet, a förtelem,
a gazság, a bűn mindenkiből.

Ilyen vagyok. Ilyenek vagyunk.
Ettől lehet-e, s hogy lehet
menekülni, a gyűlölet
elhagyja-e szívünk és agyunk?

Hol a vége, hol a kezdete,
hol ereszt gyökeret a bűn?
A kés miféle köszörűn
sikít, hogy majd öldössünk vele?

Legszebb öröm a káröröm,
legjobb bánat a másoké.
A szívetekbe ások én,
magamhoz így nem lesz közöm.

Magamhoz mégis van közöm,
lehet, hogy mégis más vagyok:
gyűlölök, szeretek, olvadok,
s jóvá vés majd az ötvösöm.

Gyűrű vagyok ujjatokon,
az ujjatokra simulok.
Gyűrű vagyok és nem hurok.
Ne húzzatok le! Bizalom.

SEMPER IDEM

Egyik józan, a másik tántorog,
egy korpán hízik ólban a malac,
minden ugyanaz, minden ugyanott,
bármire nézek, egy és ugyanaz.

A disznóól, a hangversenyterem
hangja egyformán ugyanaz a hang.
Marad minden a szörnyű régiben,
a réGINEK már csak variáNSA van.

78

Ha disznó visít kint az udvaron
leteperve, mert most szúrják nyakon,
ha fuvola kanyarog finoman,
vagy ha ágyon egy új gyerek fogan,

egy hangot hallok, egyet, ugyanazt,
kesergést hallok, sírást, jajpanaszt,
a fuVOLÁból csak a jaj kanyarog,
azt hány ki a lyukas disznótorok.

Hát szúrjátok nyakon a fuvolát,
fújjátok meg a disznóságokat,
hátha egyszer majd új hangot okád
vért bugyogva a flóta és a segg.

PARTSZEGÉLY

Ülök ebben a szobában
örökké fáradtan, álmosan,
mindig a piros szobában,
amely sehová sem néz,
csak a szomszéd ház ablakaira,
ahonnan ugyanúgy sehová sem látni –
egymásba zártak a várostervezők.

Magam elé meredek
fáradtan, álmosan. Vak,
vacak kis éjszaka van,
elalszik szemben az ablak.
Elég sokszor éjszaka van mostanában.
Nem alva, nem is ébren,
nem ideát, nem odaát
ülök a partszegélyen
lefokozva,
magamba gyömöszölve.

De ne légy ostoba!
Egy újabb partszegély,
egy új piros szoba
sem lesz éppen tökély.
Légy elégedetlen,
légy hát elégedett!

KATAPULT

Fölfelé az egyetlen út.
Egyetlen: a függőleges.
Lent az egyenes fűbe bújt,
célvesztő görbe csörgedez.

Fölfelé az egyetlen út.
De hol van az egyetlenegy
kimenekítő szerkezet,
a szabadító katapult?

A LÉTRA

Amikor végre lakáshoz jutottál,
fölnéztél a mennyezetre,
a pókhálót hogy szeded le,
és létra híján ott maradt a pókszál.

És vettél akkor egy négyfokú létrát,
fölnyúltál a mennyezetre,
mintha Isten közeledne,
reszketve nézted a plafon karéját.

Az életedbe szépen belesétált
egy égibb, egy magasabb fal.
Fölnéztél rá, jaj, Uram, jaj,
s vettél hozzá egy új, nyolcfokú létrát.

Egy angyal nézett rád a mennyezetről,
s te, mintha észre se vennéd
a lajtorja meredekjét,
mert futotta még igyekezetedből,

birokra keltél, háromszor is, Jákob.
Megküzdöttél a falakkal,
ahogy Jákobbal az angyal,
és nem óhajtasz újabb magasságot.

Ha Isten ujjhegye Ádám ujjhegyével
csak egyetlen egyszer összeér,
nem kell több fokú földi cél,
a nyúlánk iszony már csak példaképp kell.

Eléred Istent, ha egyszer eléred
magad, az Isten ujjhegyét,
és meg lesz teremtvé a lét
elérni hozzád a lét eszközének.

HOL A TITISEE, A TATAI TÓ?

Kakuk Tamásnak

Tó van amarra, de látni nehéz
azt a tavat, annyira messzire van,
annyira távoli semmibe néz
pilla tövében a szembogaram.

Hol a Titisee, a tatai tó?

Nincs az a tó, s van a tó, az a tó,
nem vagyok én se, de én vagyok én.
Nincs, ami van, s van a botladozó,
társtalan, egyszeri, zárt fenomén.

85

Hol a Titisee, a tatai tó?

Tóra ha látnak az ablakaim,
tóra hiába a rácsokon át,
vastagon árad a víz odakinn,
zúdul a zápor a záporon át.

Hol a Titisee, a tatai tó?

Tóra ha nyílnak az ablakaim,
s nézek a tóra a rácsokon át,
tűnik a tó, az a halk tovaring,
a horizontokon úgy csobog át.

Hol a Titisee, a tatai tó?

Hogyha a rácson, az ablakon át
látna szemem, de ma látva se lát,
vak, de ha látna a vízre, a tág
ablakon akkor is ülne a rács.

Hol a Titisee, a tatai tó?

Hol van a tó ege, víz taraja?
Hol van a hattyú a tó taraján?
Hol van a poézis szent madara?
Hallgat örökre a hallgatag árny.

Hol a Titisee, a tatai tó?

Rácsol a fürgeteg, az tekerül
ablakaimra, a végtelen ár.
Én vagyok, én az a rács egyedül,
és az a tó. Az eső idezár.

KÉPMUTOGATÓ

Párizs mindig új látványba mártott.
Láttam a tornyot, a Montmartre-ot,
a félbolond énekesnőt.
Pénzre, dicsőségre esdőt?
A vén szatyor, a csupa csontbőr,
egy sanzont nyökög, de tiszta szívből.
A szöveget olykor elfelejti,
de nem szégyell a papírjába lesni,
hogya belesül, hogya néha vét,
azzal foltozza be lyukas emlékezetét.
Rontja a képet, hát szelíd
karok arrébb tessékelik.
Új étterem elé áll a vénség.
Itt van róla kajánul a fénykép.

87

A mellékutcában, képmutogató,
mutasd a táblát Erik Satie-ról.
Előtte nem áll meg senki, nem
ez a ház az Église Metropolitaine,
nem ólomkastély, mely eladó, kiadó,
a tábla magasan és alig látható,

három soros, mint az a kottalap,
amit 840-szer újra meg újra játszanak.
S mutasd alatt a közismert
járdát, amely még ma is lejt.

Gyerünk a sugárútra, a fák alá Adyért,
az aszfalton libegő platánfalevél,
hogy beszökött az ősz Párizsba,
mi tudjuk csak, s a magyar erre ritka,
ha kívánod, otthon meg is mutatom
a szökevény őszt a monitoromon.

A Gare Saint Lazare-t is, amelyre
Sèvres-ből minden nap befutunk.
Szertartásszerűn először toalettre mentem,
s te az afrikaiak, az indiaiak közt vártál,
és itt is akadt egy bolond nő,
aki bőrröndjeivel üldögélt örökké,
ült, ült, de nem énekelt soha.

Egy betévedt galamb röpködött
az üvegcsarnokban.
Vajon azóta kitalált
Párizsból a sugárkapun át?

BAUDELAIRE

Baudelaire, csak Baudelaire!
Érte, jöttünk ide, csak Baudelaire-ért.
Sírok közé szorítva a sírja.
Három halotté: Aupick tábornoké,
anyja nyughelye és csak végül az övé.
A Pantheonban nem jutott neki hely,
itt szeretetlen költő, érje be ennyivel.

Kézzel írott, hódoló versek a kőlapon,
szárazon, esőverten, elmosódva,
még kisimulva vagy már felpöndörödve
várnak az őszi, jövőendő esőkre,
havakra, amikor a hóvert
betűk még elázva is dicsőítik Baudelaire-t.

ERDŐ

Egy Goethe-versre

*Jártam az erdőt
egymagamban,
semmibe veszni
így akartam.*

Semmibe veszttem
száz alakban,
elnyelt a semmi
láthatatlan.

Elnyelt az erdő,
meg se láttam,
a rengetegben
két magány van.

Kettő, egymásnak
észrevétlen,
ő állt, én mentem
egyre tétlen.

Hogy nő, hogy terjed
földön állva
része, egésze,
minden ága!

Hurkolj rá drótot
jó erősen,
hogy el ne téveszd,
nézd merően,

várj ki egy évet,
várj ki kettőt,
tested ha lesz bár
mind esendőbb,

jöjj vissza látni,
gyere vissza,
ne mint egy léha,
langy turista,

jöjj vissza tudni
titka mélyét,
magánya sűrű
szövevényét,

látni a hurkot,
mint az árok,
mélyen a fába
belevásott,

magába vonta,
vele egy lett,
így lett a sejtje
vele egy sejt,

vele egy sejtté,
azt akartam,
amikor jártam
egymagamban,

vele egy sejtté
válni, lenni,
és már hiába
várt a semmi,

csak ezt, csak ezt, csak
így akartam,
amikor mentem
lankadatlan,

hurkot vetettem
önkörömre,
hogy belém forrjon
mindörökre.

Magamat járom
egymagamban,
tudom is én, hogy
mit akartam,

az erdő tudja,
sejtje sejtje,
ő a mindenség,
én a semmi.

Járom az erdőt
egymagamban,
járom az erdőt
önmagamban,

magamban, bennem
minden erdő,
én vagyok ő, és
egy a kettő.

KHALKISZ

Mikor Homérosz, a vándorénekes,
városról városra járt,
egyszer Khalkiszba érkezett.
Khalkisz város volt Euboiában,
királya, Amphimadász, épp aznap halt meg,
amikor Homérosz a kapuhoz ért.

Hésziodoszt, a vándorénekest,
arra vitte ugyancsak a sorsa.
Ő egy nappal később érkezett.

Khalkiszban,
a kis kereskedelmi csomóponton
nem volt szokatlan egy-egy idegen.

Amphimadász fiát, Ganüktort,
a gyász komollyá tette.
És király volt már, egy földi ponté.
Gondja: halotti szertartást rendezni,
király apjához illőt.

Méltósággal fogadta őket,
s ültette jobb és bal felől.

Harmadik vándorénekesnek
érkezhetnék-e Khalkisz városába?

KESERŰ VIGASZ

Zalán Vincének

Írtam, ha írtam, de sohasem azért,
hogy ház elé, fényre kiüljön a kellem
sütkérezni lágyan, de hogy ami sért,
hogy ami fáj, azt könnyebben elviseljem.

Vigasznak írtam, keserű vigaszért,
oldani azt, ami elviselhetetlen,
az adta örökké versemnek a célt,
hogy a gyötrelmeket magamból kivesssem.

96

Futottam tőle, s ha tudtam, kikerültem,
de ha néhanapján mégiscsak elért,
a jelentés elől sohase menekültem.

Az életem pedig lassan őszbe tért,
a nesztelen ősz egyszerre észrevettem,
az őszben állok és kín van újra bennem.

MASKARA

Álarc a vers, csupa maskara,
gyönyörű némbor, ingerlő, pedig
ma már testestül-lelkestül frigid,
aszott a ríme, vén a ritmusa.

Dehogyan azt mondja, amiket beszél
enyelegve, egyre csak közelít
a lényegeshez, a mély tövekig
egyetlen szava soha el nem ér.

Sír, jajveszékel, poshad, igazi
kín gyötri, lassú, végtére amíg
a jóban is csak ártalmat gyanít,
ki kéne – szépen – józanítani.

Máskor melegen elmosolyodik:
– De jó hogy látlak! – Olyan emberi,
olyan kedves és olyan szívbeli,
hogyan bevallod egyből a titkaid.

A vers incseleg, színlel, hazudik,
olyan a vers, amilyen mi vagyunk:
mi forgatjuk ki egyre ugyanúgy
az igazság hazugságait.

MENTSD MEG URAM, A LELKEINKET!

Nem kell megírni mindent,
ami eszünkbe jut.
A mély vizekből
ha fölkap valamit az ihlet,
és úgy érzed, ebből
nincs egyéb kiút,
mint leírni egyből,
mutatni, mondjuk sebeinket,
abból még nem következik,
hogy csakugyan lejegyezd.
Hagyj időt, amíg ülepedni kezd,
s ha akkor is betűt követel,
s nem tehetsz mást, ez az a jel,
hogy az egész már nemcsak ihlet.
Akkor tudod,
hogy nem a véletlen műve,
ami eszedbe jutott.
Ami az elmén átsuhant,
nem a felhő árnyéka a földön,
amely érkezik s elvonul.
Több már, mint kaland.

Adj neki formát, örökítsd meg.
Mentsd meg, Uram, a lelkeinket!

A RÉGI KÖLTŐK DÍCSÉRETE

Kipróbált, régi jó költőket
forgatok egyre rendületlen,
az ódon, ami gyönyörködtet,
a hajdani az, ami egyben
most is mai az én szememben,
a szikla, amelyen megállhat
bizton az ingatag költészet;
nyugalmat kereshet magának,
ahonnan bízvást tovaléphet.

101

Ha Villon mesterre ismertek
mindjárt a saját soraimban,
nem tévedtek, s ha jól figyeltek,
azt is látjátok: így akartam.
Koponyája a föld alatt van,
de hogy merre, nem tudja senki.
Hol van Villon, a faragatlan?
Rá tudok mindörökre lelteni.

Másra is éppígy rátalálok.
Mennyi jó költő, mennyi mester!

Megszoktam őket, mit se várok,
új döbbenet aligha tölt el.
Miért olvassak oly újat, mely
értelmét csalfa mélybe ássa?
Értenem kéne ép eszemmel,
ami az elme játszatása?

Bocsássatok meg, drága újak,
hogy egyre régiekhez térek,
akik a rímhez hogyha nyúltak,
a törvény szabadságban égett,
tudták, hogy mi az, és mi végett
a forma, nem saját magáért,
igen tudták a mesterséget,
s tudták, hogy nem ingyen ajándék.

Nietzsche hosszú évekig semmit
sem olvasott, hogy kitisztítsa
elméjét, végül csak egyben hitt,
önmagában. És így lett tiszta.
Ez a sajátos, új mű titka?
Én olvasok még rendületlen,
a régiekhez térek vissza.
És tisztulok, ha őket zengem.

A CSILLAGJÁRÓ

Utassy Józsefnek

Mindig csillagba kapaszkodtál,
csillagot földre ragasztottál,
a földre, magadra levontad
fényét az árva csillagoknak,

velük szemeztél, úgy ígézted
földre az égjáró ígéket,
hogy általuk juss a magasba
szökkenve, tágulva, suhanva,

103

mert nem bírtad, nem, elviselni
gyászba taposva élni, lenni,
az égre néztél, s észrevettem,
a csillagokat unni kezdem.

Félreálltam a tetemednél,
milyen furcsa, hogy pompa lettél.
Bocsásd meg, hogy én itt maradtam,
hogy maradtam, még megmaradtam.

Azért kérdem, hogy megbocsássak:
– Mi voltam én? Egy kézfogás csak?
Nagyon fáj, szólíts, fogd a tollad,
fordíts hátat a csillagoknak,

bármelyik nevem elfogadnám,
ha rosszat írnál, zsebre raknám,
erőmnek, kedvemnek apadtán
boldogan, büszkén mutogatnám,

a csillagok közt, drága bajtárs,
énrám is esett egy pillantás,
hisz együtt voltunk néha-néha,
ifjúságunk, te drága, léha.

KINYÍLNA A SÚLYOS MÁRVÁNY

Bella István emlékére

Kinyílna a súlyos márvány.
Amit írtam, éléd tárnám.
Elolvasnád lassan, lassan,
hibát lelnél ebben, abban.
Rosszul esne, de belátnám.

Kinyílna a súlyos márvány.
Ott is írsz a rög parányán?
Megmutatnád, ahogy hajdan,
milyen árnyék vagy magadban.
Megkérdeznéd, ahogy régen:
tetszik-e? Vagy talán mégsem?
Én mondanám, nem világos,
itt-ott a kép túl homályos.
Talán mondanád: igazad van,
de hát ebben a síri zajban.

A RENGETEG MÉLYE

Nem baj, hogy elterelte
a nyájtól a juhászt,
kostól a rengetegbe
a nyájkolompolást,
a ragyogó hegytetőt
nem baj, hogy ködbe verte,
de szégyenére sejtse
a nyájra következőt.

106

Amikor elterelte
a nyájtól a juhászt,
a rétjeinkre verte
a meghunyászkodást.
Elnémult a kolomp,
amikor elterelte,
de szégyenére sejtse,
a nyája hol bolyong.

Magától elterelte
a saját juhait,

a bűvös rengetegbe,
ahol a bűn lakik.
S bűnös lett maga is
azzal, hogy oda ment be,
abba a rengetegbe,
ahol álomba rengette
a mákfej, a hasis.

Az nem baj, hogy elkábult,
mert önsúlya túl nehéz,
de azzal már elárult,
hogy latolt a vesztes ész.
Az érdem egyre bámult,
hogy mi ez a színlelés?
A szívünk hogy hevült,
a szívünk hogy kihűlt!
A főtönkön ha ült,
a boráért pohár nyúlt,
ó, miért istenült?

HARMINC ÉV UTÁN

Werbőczy Antal emlékére

108

Hat évvel voltál fiatalabb nálam,
s mennyivel komolyabb
a halál közelében!
Hajad kihullott a halál közelében.
Koponyád a csontvilágba készült.
Fájt a bizonyost, a hajthatatlant látnunk,
amelyről tudtuk, eljön nemsokára.
Fájt a fiatalra nézni
az enyészet esti szürkületében,
amikor az élet immár csak tenyéryn.

Mindig derűvel, mosolyogva jöttél,
megnyugodva a kora elmenésben.
Nem voltál rom a halál közelében.
Láttam a férfit, láttam, e férfi
nálam sok évvel komolyabb,
többet tud nálam, szebb anyag,
romlatlan, ép, egész, aki érti,
amit én, visszas fiatalabb
még meg nem érthetek.

Bármi jön, a végső pillanatig
szakadatlanul, akármi szorít:
mosolyogni a magunk bajait.
Bölcs férfi voltál, a példa.

Mi volt a műved? A versek, a mesék,
amelyeket a gondatlan élők elfelejtenek?
Előveszlek néha, én is csak olykor-olykor,
mert sok a könyv, a mű s a tied elbitangol.
És érkeznek az új halálba menők.

Koszorú elfonnyadt, nyári fű leszáradt.
Ma már mosolyogva pillantok utánad.
Annyi év múltán a szakállas, zubbonyos,
hosszú hajú fiút még van, aki ismeri?
Egy közlekedési táblának támaszkodva áll,
amely azt mutatja: a kötelező sebesség
harminc kilométer.

A sejtek túl nem lépni miért nem kötelezték?

EGY SEGANTINI-KÉPRE

Még a valóság és a jel között.
Elhagyta már a puszta színözönt.
Alig van szín, a szín a zöld. A zöld
vonja be most is a hegyi legelőt,
pedig tél van, látható, hiába mutat
zúzmarát a táj, a kivont akarat,
a belső tekintet más világra lát,
ami kint, ami bent, egy, de két világ.
Még szemléltet egyre, még nem szakad el
a valódi, ténybeli világtól a jel,
még benne rejlik, még köti a gyökér,
még nem repül el tőle messzire a tér,
még ábrázolat, amelyet alkotója
rápecsétel gonddal a valóra,
a hegy, a falu, a szán mind kivethető,
a szánon a fatönk, és előtte a nő,
még engedményt tesz a régi ideálnak,
nem ugrik a mélybe, a szírtén hezitálgat,
még tárgyias, de a tárgyat már a jel felé tereli,
egyszerre valósak és nem a hegyek ormai,
szálakból, csíkokból, zsinórból hurkolódik össze

a hegyvonulat, hogy a hátteret nekünk egybekösse,
a közép a szánhúzó nő, a szánon a tőke
szemünknek régi és meghitt ismerőse,
még színleg hátratekint, de már futólag előre.
A hó elolvad, a tájat az idő messzire sodorja,
s fölkel a jel, a nagy nap, a forma, a forma,
elhalványul, ami volt, új képet fest az ecset,
de megtette jóslatul, amit csak megtehetett.

ŐSZI ESŐ

Utánam lépett az eső
nehéz bakancsban, sárosan,
gondoltam utolér, de ő
ráér, nem siet, nem rohan.

Egyre a nyomomban haladt,
minthogyha az életemet
akarná kifürkészni, vagy
nincs dolga, emiatt követ,

emiatt esik, eseget,
ahogy már ilyenkor szokott,
tegnap is egész nap esett,
és holnap is majd esni fog.

Nehéz bakancsot képzelek,
pedig köznapi félcipő
kopog a járdán, én megyek,
nem a szüntelen vén eső.

Nem követ, dehogy figyeli
bárki a kapcsolataim,
milyen kár, hogy nem ügyeli
bárki a gondolataim.

Utánam senki sem nyomoz.
Hálisten, másmilyen idő.
Nem jó, de talán nem gonosz,
módjával elviselhető.

Amit elkezdtem, folytatom,
nem túl sok, nem is túl kevés,
az izgalom, a buzgalom
még most is a lelkembe vés.

Még most is vés, metsz, alakít,
amit én vások magamon;
utánam lépkedek, amíg
meg nem előz a lábnyomom.

KATONA

– Vissza! Vissza!
Amikor előre,
izzadva, tépve, mégis csak előre,
csak előre törve
kúszok a sárban, a föld alatt
lököm előre magamat
a gyökerek közt, amelyeket
ízükről is megismerek.

114

A nyúlánk fa, akár a periszkóp,
levetíti a föld felett
vonuló kéket, az eget,
a kunyhót, a viskót,
s bújok előre egymagam,
hiába kiáltják hangosan:
– Vissza! Vissza
Nem hallom a hírszót,
a fordítót, a visszaigazítót,
hogy elvesztettük minden győzelmünket.
Hátra, hátra,
az értelmetlen béke

sötét romjain terpeszkedő
nagy, fekete árny alá.
Meghalsz.

HELYBEN SÜTÖTT PÉKÁRU

Lejárt az összefüggések ideje, az íveké,
nincs összeköttetés,
az egyes, a különálló, a magányos ideje van most,
az elhatározás, az akarat,
a szándék nem tör semmire,
a kötelék egyszeri használatra készül eleve,
egyszeri használatra minden.
Vegyél esernyőt alkalmi árustól,
és megtapasztalod.
Vegyél könyvet fél áron az utcán,
üsd föl és megtapasztalod.
Jó úton indulni el rossz célhoz vezet,
rossz úton indulni el, végképp céltalan.
A minősített esetek kora is lejárt.
Árad a víz és mindent elragad,
ha falevél vagy, elnyel,
ha rönk vagy, akkor is elsodor,
a földhöz, a parthoz akkor sem tartozol,
nem vagy része, egyetlen íze sem.
Nem tudom sajnálni magam,
és nem sajnálok senkit.
Konkrétumokért, ha konyhámban elfogytak,
kölcsönkérni a szomszédba nem megyek.

TEMETÉS

– A többi már nem az én dolgom –
fordult a másik oldalára
lent a koporsóban.
És mi lábunkat váltogattuk,
fordultunk a fény másik oldalára
a túl hosszú gyászbeszéd közben,
persze, még előtte jóval,
mert akkor már csak a rögvetés
ceremóniája suhintott
újabb meg újabb göröngyöt,
hogy azzal végleg eltemessük.
Ezután nehéz lesz énekelni
himnuszt, kétértelmű dalt,
mert hiába fordult a másik oldalára,
figyelte dolgunkat, mindjárt a legelsőt,
a búcsúéneket.
És mi szívből, most már nélküle.
Tétován osztunk szét,
s vegyültünk össze újra,
kevesek,
dolgát eleve meguntak,
fölhajtani árva poharunkat.

A JÉGEN JÁRÓ

Göncz Árpád halálára

A nagy jégen lépkedtem vele.
Meg se torpant, amikor a jég
megreccsent körben lépteire,
csak ment, ment, mint, aki bízva lép

a képtelent megkísérteni.
Jégen járt, a kényes öntudat
fényén vitték ott is léptei,
az erősek, jók, a biztosak.

S nem roppant be alatta a jég.
Hogy süttött, hogy ragyogott a nap!
Fiatal volt, milyen fiatal!

Jégen jár az, aki messze lép,
az, aki tudja, hogy mit akar,
s tudja: végül ott tátong a lék.

A LÁTVÁNY

Nem nézem az örök szennyet
itt lenn,
mert nem tudom, hová menjek
innen.

Hazám nyúzott erkölcsére
látok,
a varjú rá mint dögtérre
károg.

Úgy csipkedi, mintha bűzhödt
volna,
halott elé mintha tükröt
tolna:

nézd meg, ki vagy, mocsok és szenny
domboldala,
bűz emészt, a tűz emészt meg
idestova.

Szenny van szóban, szenny van járdán,
szívben.
Ó, szabadság, hol az ábránd
innen?

RÉGI KÉRDÉS

„*Mondd, mit érlel annak a sorsa?*” –
kérdezte régen valaki,
hogy ki kérdezte, sorról sorra
ma még mindenki ismeri,
azt is tudja, hogy mit érlelt
ennek a költőnek a sors,
azt érlelte, hogy nagyot vétett
egy este: elvitte a gyors
halál, a vonat alá ugrott,
és meghalt, és nem kérdezett
többé, de mi most is halljuk: „*Mondd,
mit érlel...?*” Ezek a szavak
ott vannak most is a fülünkben,
még most is el-elhangzanak,
de lassan egyre üresebben,
s nem is gondoljuk komolyan,
hogy ilyet lehetne kérdezni –
ne tedd! A vers ma másra van.
De semmi baj, így van jól, semmi
baj, a költők csak írjanak,
a sors eközben úgyis érlel,
és választ pedig úgyse ad.

SZAMÁRBŐR

Megnyúzták élve a szamarat
főtről a patáig.
A bőrért ujjongva letekerték.
Az irha leroskadt, de
még mocorog, még tekereg,
egyre hadonászik,
hogyan kinevessék, hogy ki ne vessék.

Bögölyök zúgnak, a szamarat
ízeire marják.
Dideregve siratja a bőrért,
fut, átvágtat a rózsán.
Véresek a rózsatövek,
a hajdani szajhák,
aktot állnak, de vérben a tőkék.

Duzzad a trágyadombon a szag,
csupa bűz a pára,
vastagon ontja azt, amit onthat.

A szamárbőr, a zászlónk,
magasba szökne, de hasztalan
várunk a csodára.
Keshedt irha egy várt lobogónak.

A szamár el-elbődül, de már
nem a régi hangon,
nem érzi, hogy mi szakad belőle.
A végső, lebukó hang
árja, egykedvű rettenet
szürkülete, alkony,
és nem tudja, merre van a bőre.

Keresi, keresi, keresi,
ide-oda futkos,
pőre, meztelen csontjai járnak,
csatangolnak a csánkok,
még nem tetem, állati dög,
de csúnya, de csúfos,
a kés pedig nyúzza violánkat.

BOLDOGTALANOK

Annak, aki dolgozna, tenne,
élhet falun vagy városon,
kevés a munka, s mit tehetne,
hánykolódik a vánkoson,

a napszámból él, ás, füvet nyír,
kínaiaknak dolgozik,
vagy épp közmunkás, ameddig bír,
de még bírja, még nem lazít,

123

mindent elvállal, minden munkát,
mert cégecskéje tönkrement,
a házon kölcsön s nem ad nyugtát,
különben végleg belereng

a sok adóba, amely sújtja,
és amely évről évre nő,
annál, akinek van forintja
takarít akkor, hogyha nő,

leteszi a szál cigarettát,
a lánya Hamburgba repül
kéthetente és sohasem lát
templomot, képtárat belül,

hajlong látástól vakulásig
csakis a munkájára néz,
meg a pénzre, csak arra vágyik,
s illegális a bér, a pénz,

amiatt ingázik kéthetente,
minden az euró miatt,
itthon nincs munka, csak a tente,
s nem tudja, mikor szül fiat,

a neve Orsós vagy Szlobodnyik,
kőműves, villanyszerelő,
mérnök, vagy kéz csak, mind hanyatlik
az eleven munkaerő,

megdermedt, hideg egykedvűség
jeges táblái alszanak
a lelkeken, a lelkek tükrét
bevonta derével a fagy.

Be van borulva, egyszerű ez,
már mordul a tompa fölgeteg.
Te ég, ha vagy, még kiderülhetsz,
mentsd meg, Uram, a lelkeket!

A KERESZT

A férfi fél lábú, a nő nyomorék.
A férfi részeg, a nő csupa szék.
A rokkant sparheltben néhány lécdarab.
A sarokban a földre hajítva
rongyok. Azokon alszanak?
Nyilvánvaló, mert ágy nincs sehol.
Egy kisleány nyit be,
apjára ordít, pénzt követel tőle.
Akár a dög, úgy büzlik a ház,
amelyhez ma pénz állt:
a segély.
A férfi emiatt részeg,
a gyerekek emiatt csikarna ki tőle
némi lóvét,
de hogy nem kap, észvesztve üvöltöz
a filmek előtt is,
akik most tárgyasulni látják,
amiért idejöttek, a vaskos vésetet.
A nő hallgat, a rokkant nő a székben.
A részeg férfiban egyszerre csóva gyullad,
arcon csókolja az idegen hölgyet,

aki hátrahőköl, de már mindhiába,
egy egész világ ragad rá hirtelen.
Megroppan a kereszt az ablakon,
a tűzhelyben a lécs.
Lassan elhamvad.

EGY TEMPLOM TÖVÉBEN

Ez a templom csak valaha volt.
Elhordtak minden elmozdíthatót
belőle: köveit a főurak
birtokukra vitték, azazhogy vitették
műromot csinálni, a romot rombolók,
a romantikusok. S a kevésbé
romantikusok, a környékbeliek
a még megmaradó köveket cipelték
le a faluba.
S hogy maradt valami, az már kész csoda.

128

De ház lett belőlük legalább,
ép, nem rom, egy újonnan csinált;
belé temették, ami ma
lelet volna a régészek kezén;
egészen mélyre, az eleven életig,
mert még ma is lakják őket az élők.
Ha néha egy ilyen kő kilátszik,
ijedten bevakolják.

Aztán a kincskeresők furkálták össze
a padlatot. Gödrök, ahány, annyiféle.
Ha mindet kiöntenék, micsoda
gazdag szoborgyűjtemény kerekedne ki belőle!

Ez a templom: csak volt valaha.
Ma egy-két faldarab, apszistörődék,
már alacsonyabb, mint mellette a fa.
Túlnőtt az erdő. Találgatják,
hol volt a torony, milyen lehetett,
de nincs, a fű is már túlnőtt
a templom tornyait.

129

A falon fa, évente kivágják,
elég körülményes, mert túl magasra
vette föl magát. Igen, a fák, fák,
örökké ezt hallom, ezek
a rettenetesek!
Zöld bogok, gombolyagok, kuszalékok,
drótcsomók összegubancolt görcei,
zöldek, legfelül.

Egy fát, amely garázda módon
mászott fel oda, lehozni végül is
semmiség, de templomot rakni
a fák közé, a térbe, egy templom
vázlatát, faltjait, csúkjait
találtból, maradék végekből ismét összevágni,
hogy összeilleszthesse újra a szem,
ahhoz kell kőrakó, tiszta kéz, új mester,
másmilyen!

A SZOBROK ÉLETE

Hogy szobrok kerültek elő
a palota romjai alól,
nem csoda.
Hihettük, hogy lesznek ott
edényrészletek, -darabok,
s ha jó szerencse hozza,
rálelünk egy-egy töredék szoborra,
egy törzsre, egy fejre is,
csak ásni kell, s kidobja
nem véletlenül
a földmély a faragványokat.
Csonkák valószínűleg,
orr-, taghíjas szobrokba
csengenek az ásók.
Nem a megtalálót
illeti méltán a dicséret,
hanem a művészt,
azt, aki egykor kifaragta.
A régész is így értelmezi.
Vagy talán,
aki egykor kivetette őket

a palota ablakán,
s nem törte össze végképp –
a szavak őt dicsérik?
Aki fölemelte rájuk a kalapácsot
orrot letörni, agyvelőt (márványt),
kardot, kart leverni, összezúzni,
így alakítva a szobrot véglegessé,
nem őt illeti fonák módon
századok múltán a dicséret?
Továbbzúzni már nem volt érdemes,
így megmaradt valami végleges
legalább,
így apadt torzóvá,
így dagadt új művé
az a csonkaság.

HALÁLFÚGA

Nem szeretem
a fazekat,
jó ízeket
sohase ad.

Nem szeretem
a fazekat,
a mélye jól
sose lakat.

Nem szeretem
a poharat,
sokat ígér,
keveset ad.

Nem szeretem
a poharat,
sose kínál,
sohase ad.

Kedvem ellen
a porcelán,
neve tányér,
de meg se szán.

Nem szeretem
a porcelánt,
ragyog ugyan,
de mit se ad.

Nem szeretem
a kanalat,
sose telik,
sohase ad.

A kanalam
olyan kanál,
a teteje
visszára áll.

Merítője
sose merít,
örömré hát
sose derít.

Nem szeretem
a csali kést,
hiteti csak
a nagy evést.

Nem szeretem
a mai kést,
másnak nyesi
a libarészt.

Még a villát
se szeretem,
se sült húsom,
se egyebem.

Még a villát
se szeretem,
minden ága
örömtelen.

Nem szeretem
a padokat,
jó álmokat
sohase ad.

Nem szeretem
a padokat,
a nénit se,
ha adogat.

A hajlékot
nem szeretem,
kevés lélek,
sok idegen.

Nem szeretem
se magamat,
se másokat
az ég alatt.

Se tányérom,
se fazekam,
se maszlagom,
se igazam.

Nincs ételem,
nincs italom,
nincs életem
fiatalon.

Nem szeretem
életemet,
csak cipelem,
ahogy lehet.

Nem szeretem
életemet,
az útszélén
félre vetett.

Nem szeretem
az életet,
durva szögét,
az éleket.

137

Nem szeretem
az életet,
azt se tudom,
mit szeretek.

Kit elhagytam,
ki elhagyott,
nem szeretem,
hogy még vagyok.

HALÁLFEJES

A kriptatetőről
zuhant le egyenest,
a sírokra ugrott
egy szép halálfejest.

Jöttek és elvitték
a hús temetőből,
hiába ugrott le
a kriptatetőről.

Aztán visszahozták
a hús temetőbe,
hiába mászott fel
a kriptatetőre,

nem temették rögtön
a helyen a sírba,
csak nagy kerülővel
jutott oda vissza.

Két ízben járta meg,
kétszer a temetőt,
egyszer meghalt benne,
egyszer meg beledőlt.

Kórház ablakából
kivetni magunkat
célszerűbb, azonnal
a kamrába juttat,

várakozás nélkül
kőre leesőben
mindjárt elgörgetnek
hószín lepedőben.

Így is csúnya, úgy is,
csúnya a sírárok,
akkor se tegyétek,
hogyha nem bírjátok.

Ne kórházablakból,
ne kriptatetőről,
kihussanni titkon
lassan az időből.

A SZÉP NŐ

Kedvelem őt arca pihével,
a mosolyáért elfelejtem,
hogy gyűrött arca ráncokat visel.

Az éjszaka kellős közepén
elbotorkálok ajtaja előtt.

Lábujjhegyen lépek, halkán a sötétben,
hogy föl ne verjem,
s hallok a csöndben:
horkol a szép nő.
Öreges horkolás, elég természetes
már az ő korában.
És megszanom, megértem őt,
hogy görcsösen visszaszámlál.

Milyen szomorú, hogy a test
akaratlan működései
így elárulnak minket.

RÖNTGEN

Ilyen? Hát ilyen? Ez hát a gerinc?
Ez a kósr? Ez a vízbeli kőtorony?
Ez az, ami a földön hajladozott,
a mosóteknő fölé úgy hajolt egykoron,
hogy meg sem érezte fáradsalmait,
az irodában úgy tartott a széken,
olyan egyenesen,
hogy megakadt rajta a férfiak szeme,
ez az, amire a szem most úgy tekint:
vén görbeség, mi történt veled?
Mért teszel úgy, mintha hajladoznál?
Miért libeg a fekete negatív
légiesen, gúnyosan a kézben?
Miért kapkodja úgy az őszi szél?

FORDÍTOTT POHÁR

Ha a vízcsap alá talpával
fölfelé tartod a poharat,
nem tudod teletölteni,
szenilis, vén barátom.
A víz, mint egy kisdud hegyi csurgó,
úgy csobog le körben a poháron.
De még nem tartasz
a végső szegélynél,
még innen vagy a végső határon,
még észre tudod venni
riasztó balgaságod.
Fölismeréssel ajándékoz meg,
habár keserűvel,
a csorgó víz s a pohár:

fonákjával fölfelé tartott
engem is a sors,
ezért nem teltem meg én sem.
Itt állok üresen,
az utolsó évek csurognak le rám,
s a pohár, hiába, nem telik.
Még van idő, fordítsd magadon,
drága, szenilis, vén barátom!

ÜVEGLAP

Szokásuk a sztrádacsinálóknek,
hogy az utak két oldalán
nagy üveglapokat emelnek
talán zajfogóul,
ölyvet, karvalyt, efféle ragadozókat
festenek rájuk, hogy a madarakat
a láthatatlan lapoktól elriasszák.

Üvegajtókon olykor semmi jel,
zúzott homlokkal tántorodom vissza.
Mit kellene rájuk festeni,
nem ellenem, homlokom érdekében
még jótekonynak hitt tervezők?
Pingáljatok rá valami sötétet,
még nem tudom, milyen aljasságot,
milyen jelét a gonoszságnak,
de fessetek rá valami rossz ábrát,
amely majd elriaszt,
időben visszatántorít
láthatatlan üveglapjaiktól.

BALTÁK, ÉKEK, FEJSZÉK

Balták meg ékek hasogatták,
tele volt göcsörttel.
Az évek, a fejszék, a balták
nem bírtak vele.

Gerince csupa görcs,
kemény, akár a jelleme.
Csak a faék tört el,
a vasék rojtosodott ki.

144

A fejsze, a balta
szét nem hasíthatta,
állta keményen a tönk
a lezuhanó csapást,
amely visszaütve döng,
s csupán a baltának árt.

Csak egy-egy apró szilánk
suhant az ég iránt,
ahová reményei szerint
nemsoká jutni fog.

Megvilágította az Úr az ő orcáját,
rajta is könyörült.

A koporsóba hasogatatlanul
dőlt le teste-lelke,
úgy várta őt az Úr,
meg fényesre köszörült
élével a fejsze.

MŰTÉT ELŐTT

Csak egyszerű műtét volt az egész, de
fiatal barátom,
elért az élet szörnyű tévedése,
amely föld alá nyom.

Ilyen az élet figyelmetlen kése:
csak egy puszta műtét,
és jön a vér, a vérnek mérgezése
beléd oldva bűnét.

146

Vár-e még akkor életem egésze,
amikor lefekszem
a hideg ágyra, s betolnak a fényre
álomba meredten,

erem elköti, úgy hasít a térdbe,
ahogy szokta sokszor,
ahogy teszi éppígy sok-sok éve
a rutinos doktor.

Egyszerű műtét. Minden jót remélve
 ébredek föl másnap,
s jön a harmadik, hogy nyitját elérje
 majd a gyógyulásnak.

És el nem jön az élet várakozása,
 mert bízom a testben,
feszeng, buzog az erek hű verése,
 mert jó el nem esnem.

Folytatódok, de mi lesz, hogyha mégse,
 fiatal barátom,
aki messze, a sáragyagba vésve
 tompulsz a homályon.

Testem Ingovány, létemnek lidérce,
 bolyongó testvérem.
Te, rossz véletlen, mérged mély vizébe
 horgot ne vess értem!

DÖGKÚT

Öreg ló forduljon föl,
öreg lovat nem vasalnak,
minek arra új patkó,
minek annak drága abrak?
Minek annak drága abrak?

Öreg ló úgyse húz már,
vinni kovácshoz mi végre,
hiszen úgyis fölfordul,
mielőtt még odaérne.
Mielőtt még odaérne.

Öreg ló nem beszélhet,
öreg ló már mit se várhat,
öreg ló ne dobogjon,
öreg ló már úgyse vágtat.
Öreg ló már úgyse vágtat.

Vén hátat nem paskolnak,
a vén gebe már a végé,
öreg lónak gerincén

vér csordogál, vén, sötét lé.
Vér csordogál, vén sötét lé.

Tarka hámot, sallangot
nem raknak öreg gebére,
örüljön, ha nagy ritkán
fölnyeríthet még az égre.
Fölnyeríthet még az égre.

Botorkáló, lyukas bőű,
csak gazban, avarban gázol.
Áporodott, avas szénát
zörrent elé a vén jászol.
Zörrent neki a vén jászol.

Se múltja, se jövője,
ügetését elfelejtjük,
nyargalását, vágóját
mélyen a dögkútba ejtjük.
Mélyen a dögkútba ejtjük.

FREGOLI

Nem lenne jobb végre elaludni,
és nem tudni semmiről?
Nem lenne jobb végre mit se tudni,
és aludni, mint a tőr?

Nem lenne jobb végre tőrbe hullni,
és elmúlni semmitől?
Nem lenne jobb végre el se múlni,
és elhullni, mint a tőr?

Nem lenne jobb végre hullni tudni,
nem tudni, múlni semmitől?
Nem lenne jobb végre tudni hullni,
nem hullni, tudni, mint a tőr?

Nem lenne jobb végre adni tudni,
és úgy tudni, mint a tőr?
Nem lenne jobb végre tudni adni,
és adni csak százfelől?

Nem lenne jobb végre elaludni,
és ébredni, mint a tőr?
Fürdőszobában, akár a zokni,
csak fregolizódni le-föl?

HETVENEN TÚL, NYOLCVANON INNEN

Buda Ferencnek

Hetvenen túl, nyolcvanon innen
kéne, de miben kéne hinnem?

Nyolcvanon, hetvenötön innen –
melyik évszámot kerekítsem?

Te már a hetvenötön is túl,
tudod, a lét már sose tisztul.

Amiket véltünk gyönyörűnek,
minket véresre köszörülnek.

A nálam egy nappal idősebb
elunta, elég volt a hőstett?

Roncsolt szívvel a mélybe fekszik,
fölhasogatva most menekszik.

A könyvet épphogy befejezte.
Egy új műbe még belekezd-e?

Születtem egy nappal utána.
És ha az élet megutálna

engem is hetvenötön innen?
Volt, aki elment sebesebben.

Ki tudja, mi lappang a testben?
Ami lesz, mi végre keressem?

Dolgozom, mekkora szerencse!
Nézek sólyomra, kerecsenre,

a repülésre, Uramisten,
hetvenen túl, nyolcvanon innen.

Évet, évgyűrűt ne latolgass,
a fa is tágabb, hogyha odvas.

A SOK MEG A KEVÉS

Majd kevés szóval ér el bennünket a halál,
nem beszél hosszan, egyszerre néma lesz,
a hangja elakad, a mienk is oda már,
beszélni késő, betelt a hanglemez.

A temetőben ágyunknál egyre több a sír,
terjed öröktől a holtak serege,
a sírok fölött nyugalmas alkonyati pír,
s lebukik lassan az égről a rege,

154

ami volt, ami lehetett volna valaha,
a vágy, a bosszú, mely sose teljesült.
Nyögik a holtak, súgja a ciprus, tiszafa,
hogy korhad a fejfa s új nő mindenütt.

FÖLTÁMADÁS

Csontokat rak ki a temető,
ledobja a sírok kőfedelét,
föltámadnak a halottak csontjai,
a fűzfa izzadtan dolgozik,
gyökerébe fog egy-egy koponyát.
Még sötét a sír,
még nincs az a fényesség,
csak a romolhatatlan csont világít
meg a szemfödél.
Nem vártuk tőle.

155

A deszkák éjszakája ugyanaz,
kilazult, fekete csillagok virrasztanak benne.
Íme, fölkel újfent a nap,
íme, kinyílik ismét gyászosan a föld.
Új csillagokkal új deszka hoz éjt.

KAPCSOLAT

Már semmi közöm a világhoz,
már akár hazudhatok is,
mondhatom, hogy szertefoszlik,
vízben a só, úgy eloszlik
minden pillanat, minden íz.

Az ember él és krumplit hámoz,
sót vet a vízbe, enni kell,
hazudik, hogy el van oldva,
még élve, nem haldokolva
rímeket vet a habokba,
és azt se mondja: el innen, el!
Csak ennyi köze a világhoz.

Minden este már olyan álmos,
hogy elalszik egy jó filmen is,
a lapokat átlapozza,
mint pacsirtának a *borozda*,
akadék neki az Isten is.

SZALMASZÁL

Hetvenkét éves lettem én,
rémület-, időette vén,
öreg
törek.

Életem, mint a szalmaszál,
amivel tud, még szembe száll,
de meg-
remeg,

kísérte egyre, hogy anyám
túladott minden aranyán.
A kincs
a Nincs.

A fürgetegben, tévesen
letört hetvennégy évesen.
E négy
ne légy!

Két év addig még hátravan,
de addig száz, határtalan
dolog
tolong.

Apám hetvenöt évesen –
csörtet a vad már vészesen.
Ha mar,
hamar.

Csöndben éltél s mi másra vitt?
Elvesztetted a társaid.
Tagadd
magad!

Tagadd, hiába tagadod,
magadat kényre megadod,
alant
a lant.

Egyedül vagy már, egyedül,
ügyed ha van, csak *ügyedül*.
Saját
baját

viselje ki-ki. Hogy özőn?
Mi közöm hozzá? Mi közöm?
Tiszán
ki szán?

Ki szán a folyó habjain,
drága születésnapjaim?
Növő
jövő

nem az enyém, itt másoké,
annyi ok miatt száz oké.
Se év,
se rév.

159

Várhatsz-e még valami jót?
Magadnak törd fel a diót!
A héj
a kéj,

a roppanó héj, az, amíg
feltörni tudsz még valamit,
az a
haza.

Elő-
kelő
ruhába most sem öltözöm.

A tél
kötél,
szabad hazába költözöm.

MELYBEN – – –

Csak még egyet írjak,
amely mint az íjat,
újra fölajz, megfeszít,
mert már elernyedtem
testemben, lelkemben,
eltűnt a cél, hó süvít.

Mi hát a jutalmam?
Hogy végtére lassan
szenvelgés, hiúság
követelje jussát?

Lásd be, hogy belássam,
el hiába vástam.
Ha írok, magamnak,
derűnek, haragnak.

Újat nem remélek,
ilyen uzsgyi vénnek
nincs hona, csak bujdokol.
Csak még egy utolsót.
sebemre futó sót,
aztán csönd lesz, új, komoly.

TESTAMENTUM

Ne mondd, hogy testamentum! Ez nem
a végső percben a haldoklón a rács.
Nem mécsvilágnál, gémberegetten
fogom a tollat, a záró tollvonás.
Ezek betűk. Nincs, amit rád hagynék.
S ha volna, akkor is átok szállna rám,
mert az jutna rád utolsó mondatként:
dolgomat éppen hogy megkezdtém,
amit vállaltam, fiam, egyáltalán.

TARTALOMJEGYZÉK

Egy nyári délután maradékai	5	Gondviselés	47
A kapu	7	A hangya vonulása	49
A dajka	8	Tengeralattjáró	52
Lakodalom	10	A civilizált én	53
A részletek ideje	12	Ringanak a rózsák	56
Ablakdeszka	14	Darázs	57
Az utolsó szál	16	A hernyó	60
Szárazér	18	Ibrahim	63
Egy énekóra emlékére	20	Hűlt helyén farkasoknak	67
A korhadó mosoly	23	Szégyen	70
Kirojtozott végek	24	Strázsa	73
A városrész összes lányai	27	A gyanú délutánja	75
Dicsőség	29	Azonosság	76
Eltűnés	31	Semper idem	78
Szülészeti osztály	33	Partszegély	80
A második Jézus	34	Katapult	82
Átiratok	35	A létra	83
Száradj és bízz!	37	Hol a Titisee, a tatai tó?	85
Hajtogatás	39	Képmutogató	87
Vasalás	43	Baudelaire	89
Fűrészpör a kertben	45	Erdő	90

Khalkisz 94
Keserű vigasz 96
Maskara 97
Mentsd meg, Uram,
 a lelkeinket! 99
A régi költők dicsérete 101
A csillagjáró 103
Kinyílna a súlyos márvány 105
A rengeteg mélye 106
Harminc év után 108
Egy Segantini-képre 110
Őszi eső 112
Katona 114
Helyben sültött pékáru 116
Temetés 117
A jégen járó 118
A látvány 119
Régi kérdés 120
Szamárbőr 121
Boldogtalanok 123
A kereszt 126

Egy templom tövében 128
A szobrok élete 131
Halálfuga 133
Halálfejes 138
A szép nő 140
Röntgen 141
Fordított pohár 142
Üveglap 143
Balták, ékek, fejszék 144
Műtét előtt 146
Döggút 148
Fregoli 150
Hetvenen túl, nyolcvanon
 innen 152
A sok meg a kevés 154
Föltámadás 155
Kapcsolat 156
Szalmaszál 157
Melyben — — — 161
Testamentum 163

Napkút Kiadó Kft.

1043 Budapest, Tavasz u. 4.

Telefon/fax: (1) 225 3474

Mobil: (70) 617 8231

E-mail: napkut@gmail.com

Honlap: www.napkut.hu

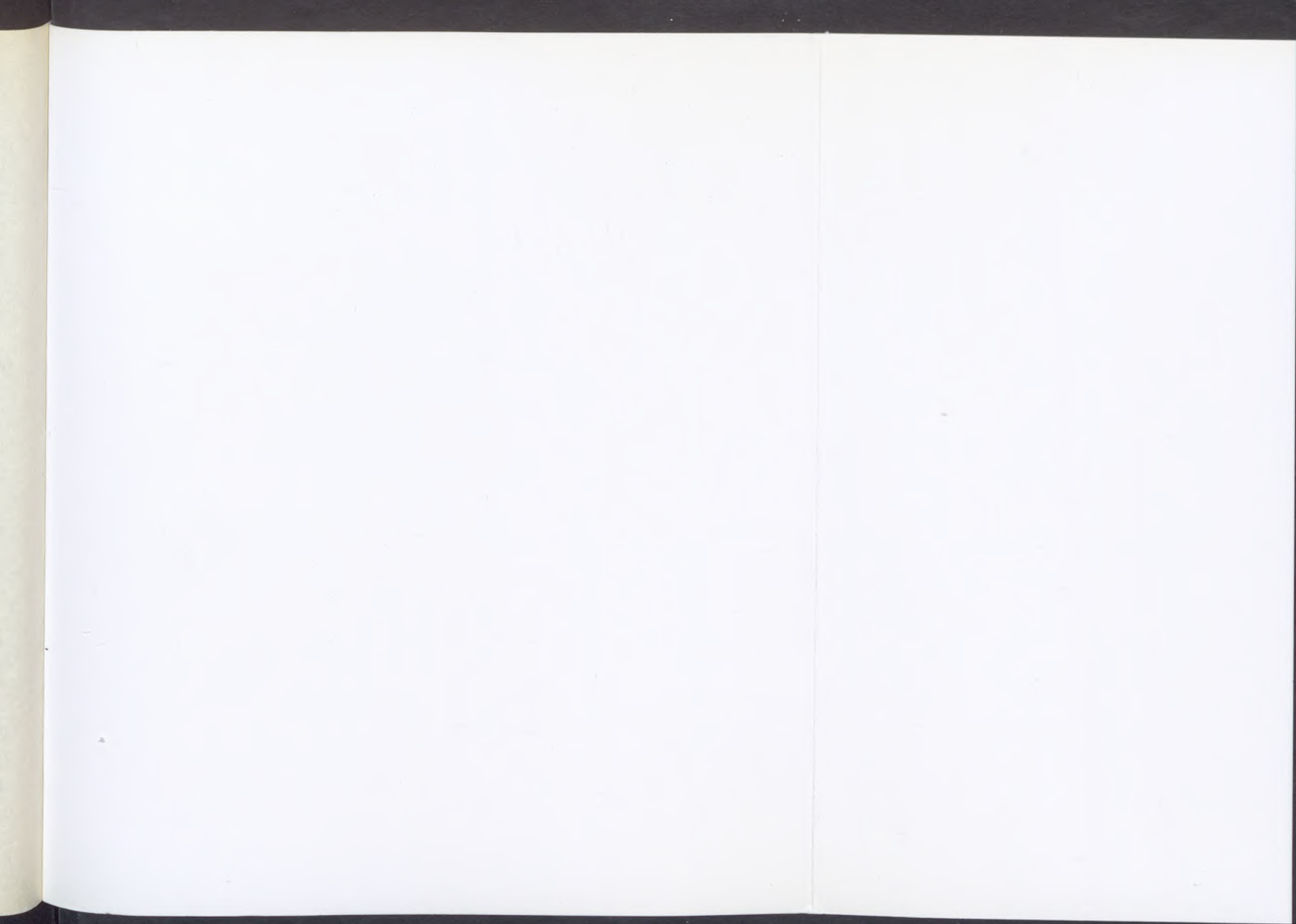
Felelős kiadó: Szondi Bence

Könyv- és címlapterv: Molnár Icsu István

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978-963-263-610-8

6514/16

GYŐRI LÁSZLÓ verseskötetei

Ez a vers eladó 1968

Tekintet 1980

Laposkúszás 1984

Skandalum 1995

Bizonyos értelemben 2002

A szó árnyéka 2010

A tisztaság akarása 2012

Mindennapjaink költészete – talán ez a legfőbb jellemzője a több műfajú Győri László mostani, nyolcadik verseskötetének. Szerzője minden ízében a valósághoz, a tárgyi világ jelenségeihez kapcsolódik, csakhogy mindig mélyebb összefüggéseket keres, ami által a látszatra hétköznapi cselekedetek, a körülöttünk lévő megszokott környezet átlényegül, más, újfajta értelmet, értelmezést nyer. A felszínen áttörve költőivé lesz. Megnemesednek a vasalás, a hajtogatás mindennapos mozdulatai, s egy darázs, egy vakond is képes elgondolkodtatni bennünket. Hosszú utat tett meg Győri László (1942), amíg a kezdetek olykor túlfűtött indulatosságától, néven-nevezettségétől eljutott a letisztultságnak eddig a fokáig. Gondosan megmunkált versei így válnak a lét nagy kérdéseinek lenyomataivá, a dolgok mélyén rejtőző lényeg fogható képeivé. Mindezt egyre finomabb eszközökkel éri el, sok iróniával, folyton megkérdőjelezve mindent. A versek végét gyakran elemeli, szinte visszájára fordítja az addig elfogadott köznapi szituációt, helyzetet, amivel általánosabb érvényűvé teszi. Aki veszi a fáradságot, aki hajlandó eltöprengeni ezen a feje tetejére állított világon, annak a Fordított pohár is visszafordul végül, hogy talpával lefelé álljon előttünk megint.

1490 Ft

GYŐRI LÁSZLÓ

FORDÍTOTT POHÁR